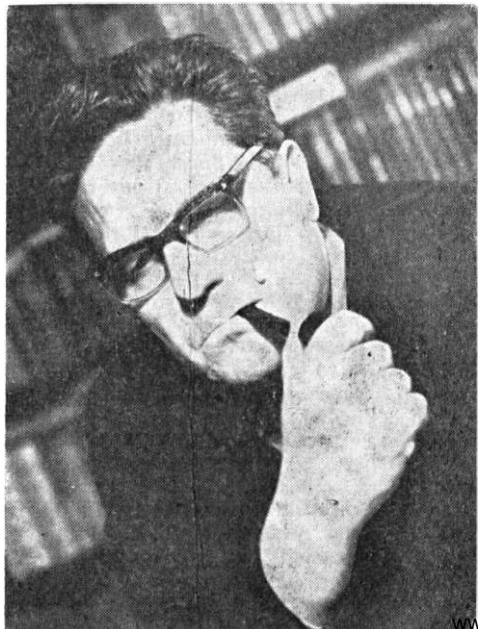

Locul și rolul

1. Care este, după părerea dumneavoastră, locul dramaturgiei originale în anii de după Eliberare ?
2. Ce tendințe și valori artistice vi se par caracteristice acestei dramaturgii ?

EUGEN
BARBU

1 Desigur, un loc însemnat pentru că ea a răspuns unei necesități sociale. Au existat la început piese conformiste, dar utile, pe urmă s-au abordat cu curaj marile teme ale epocii. Nu aş vrea decât să vă amintesc prezența unui Baranga sau a unui Everac, care au dat în piesele lor pulsul ultimilor ani, au pus în fața publicului problemele cele mai la zi. Asta este foarte mult.

2 Cred că cel mai bine s-a reușit în comedie. Tendințe ar fi: o prea multă imitație după Brecht, o sofisticare a textului teatral care-l face de fapt ateatral. Dramaturgii noștri (vorbesc despre cei ce nu reușesc) pun pe actori să rostească texte livrești pe scenă. Or, teatrul este, înainte de orice, oralitate, discuție ca în viață, fără farafastăcuri stilistice.

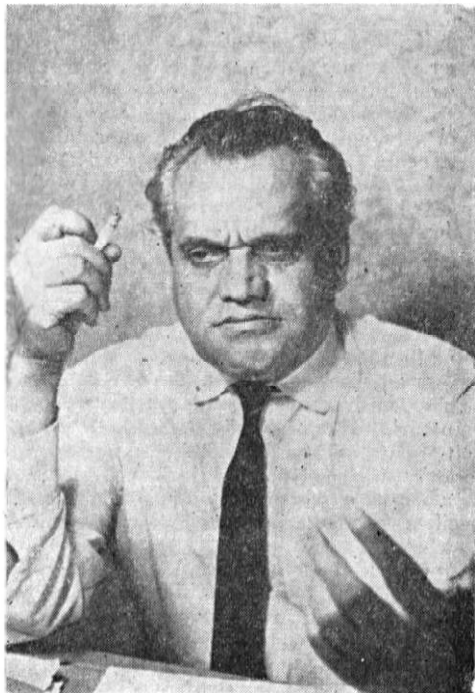
3 Tendințele politice sînt reflectate cu onestitate, dar mi se pare că ar trebui ceva mai mult. Cît privește eficiența educativă a teatrului, eu cred că ea există atîta vreme cît dramaturgia este perfectă, regia bună și jocul actorului strălucitor. Teatrul nu este amvon. El trebuie să fie înainte de orice superior. Restul sînt cuvinte de ședințe.

4 Scriu o comedie, intitulată *Ultima călătorie*, de fapt o satiră la adresa miliardarilor din lumea întreagă, cu implicații pe care o deslușiți la reprezentația dintîi a piesei.

dramaturgiei noastre, azi

3. În ce măsură reflectă ea problemele politice ale epocii noastre și ale construcției umane, și în ce măsură este eficientă funcția ei educativă?
4. Ce vă propuneți, ca dramaturg, în anul jubiliar 1974?

I. D. SÎRBU

1. Mă refer la situația de la Teatrul Național din Craiova. Din 120 de titluri de piese prezentate în premieră după 23 August — 70 reprezintă texte elaborate în anii de după Eliberare. Între 1920 și 1936 (dată la care Naționalul craiovean e desființat „din motive bugetare”) numărul titlurilor românești abia atinge cifra de 30 — iar între autorii jucați figurează nume definitiv îngropate în desuetudine sau oportunist local. (De pildă, piesele lui A. de Hertz).

Dar cifrele statistice nu spun prea mult atunci când e vorba de valori literare: o piesă excepțională contează mai mult decât zece maculaturi de circumstanță. Ceea ce mi se pare a fi important și revelatoriu este o mutație de principii, o revoluționară schimbare a concepției despre literatură și rolul teatrului. Criteriul boulevardier — politic sau erotic — face loc criteriului ideologic, legat de filozofia clasei ce preia puterea. Teatrul amuzament-monden, piesa boierească sau para-intelectuală, dispar, făcând loc textelor de actualitate politică și morală. Fastul interioarelor și costumelor se mută spre realismul oamenilor de jos. În toată literatura antebelică nu întâlnim nici un muncitor — lacheii și șoferii folosiți apar ca recuzită socială a boierilor, bancherilor, cocotilor și afaceriștilor. Și țăranul e absent (Ion-nebulun al lui Caragiale e singurul tip universal, creat de literatura dramatică a acestui început de secol

XX). Lupta de clasă — chiar dacă a fost prezentă în scrisul unor lucizi neînțeleși (Camil Petrescu, de pildă) a fost evitată prudent pe scenă, siropul unei bunăstări generale fiind mijlocul de a eluda răcilele economice.

La ora aceasta, o lungă experiență în secretariatul literar al Naționalului craiovean, m-a determinat să folosesc o schemă de repertoriu care, cu tot eclectismul său, corespunde în linii mari imperativului politic al instituției noastre, promovind cu obstinație și consecvență literatura originală. Subliniind caracterul elastic — de principiu și metodă — al acestei scheme, noi reușim echilibrarea, în fața unui foarte tânăr și mereu ingenuu public, a factorului național cu cel universal, a comicului și dramaticului, a piesei de idei cu piesa de amuzament instructiv.

Iată schema noastră :

piese românești

1. O dramă originală, actuală și contemporană (premieră pe țară).
2. O comedie satirică.
3. O piesă dintre cele două războaie.
4. Un clasic din moștenirea de aur a scenei noastre.

piese alte literaturi

1. Un mare clasic universal (Shakespeare, Schiller, Molière etc.).
2. O comedie mediteraneană-latină (Goldoni, Lope de Vega etc.).
3. O piesă proaspătă din literatura țărilor socialiste.
4. O comedie sau o dramă de ultimă oră din literatura țărilor occidentale.

Adăugând la piesele românești reluările marilor spectacole din trecutele stagii, precum și conferințele urmate de recitaluri de poezie și teatru literar — configurația și ponderea cuvintului românesc vechi și nou primesc o semnificație și o frecvență cu totul deosebită.

Este în tradiția noastră de a realiza cicluri de spectacole destinate unui autor sau unei idei : alături de o săptămână Shakespeare (cu șase titluri), noi am prezentat publicului nostru și o săptămână Delavrancea și Camil Petrescu. Autori ca : Baranga, Lovinescu, Everac, Mirodan, Sirbu — au fost mereu prezenți pe scena noastră și nu cu o singură lucrare, ci cu seriale, urmărite pe linia unor cincințe întinse. În actuala stațiune, ce se deschide, piesa remarcabilă, ca ținută literară și politică, a dramaturgului craiovean Gheorghe Robu (*Locul tău sub*

soare) va constitui o premieră pe țară care, sintem convinși, ne va face cinste.

2 Reflectarea critică a conflictelor (sociale și psihologice) determinate de istorica instaurare a socialismului, analiza contradicției între vechi și nou, între pozitiv și negativ, între adevăr și minciună etc. — toate aceste dialectice valori constituie coordonatele dramaturgiei noi. O anume confuzie e inerentă oricărei perioade de tranziție, și, de aceea, cred că e cazul să amintim acele motive pentru care nu toate — ba chiar, puține, — piese scrise în primele două decenii rezistă azi în fața exigențelor publicului. Tentația prezentului prea imediat, aș zice caracterul gazetăresc al unor piese, le-a condamnat la dispariție odată cu momentul istoric ce a fost depășit. Peste cincizeci de ani, se poate ca umle din ele să fie re-juocate ca piese istorice, ca satire ale unor mentalități și moravuri devenite ridicole. În orice caz principiul universal (și veșnic) valabil al temei rămîne o lege pentru care, dacă o evităm sau o dejuicăm, vine necruțătorul timp cu al său coș pentru deșeurile.

O altă cauză a unor acte de zel oportunist mi se pare a fi ascunsă în acele lucrări în care se confundă mijlocul cu scopul, metoda relativă cu finalitatea absolută. Cineva care — să zicem — pledează pentru bătaia în școli ca mijloc de educație face din bătaie un scop. Opera sa cade în elipa în care opinia publică se întoarce împotriva acestei greșite metode. Realismul — ca teren și metodă — are oroare de doi dușmani ai săi : idilismul obtuz (care vopsește totul în roz și optimism) și nihilismul cancerigen (care neagă tot ce e progres sau valoare). Între mijloc și scop se mișcă luciditatea ideologică a scriitorului. Orice pagină scrisă trebuie să aibă girul viitorului ; în permanentă, conștiința creatorilor trebuie să aibă în față ideea că, dacă înaintașii noștri nu s-ar fi gândit la valoarea veșnică a operei lor, noi, astăzi, am fi lipsiți de comorile literare ale trecutului.

3 Întrebarea mă derutează. „Construcția umană” mi se pare o expresie forțată. Prefer să zic „natura umană”, fiindcă în termenul de natură se cuprind și ceea ce este permanent (viața, istoria, ideile) și ceea ce este trecător. A considera „politicul” ca ceva care se adaugă la altceva, un fel de diferență specifică pe lângă un gen-proxim indiferent și suveran — e o eroare cu grave consecințe. În scrierile al vremurilor noastre nu poate scrie primăvara piese nepolitice, iar după vacanță (sau în preajma concursurilor în cinstea unor aniversări) piese politice. Într-o societate unitară, în care se mășculește planificat și științific, politicul constituie atmo-

sfera, climatul, fot ce ne inconjoară. Iar în ceea ce privește eficacitatea educativă a scenei, cred că ea se îndeplinește automat în momentul în care se realizează artistic o idee bună și adevărată. Un bun profesor nu este acela care face separat știință și separat educație — ci același care, pe nesimțite, modelează conștiința copilului. Unii cred că o piesă „ca să treacă” are nevoie neapărat de două-trei lozinci. Publicul refuză să aplaude atunci când i se ordonă, îi place să aplaude doar când conștiința sa a înregistrat cu bucurie o idee, o formă, o soluție nouă și neașteptată. Educație înseamnă încărcare și descărcare de valori: lacrima pioasă și risul sănătos nu se nasc în fața filistinismului meschin sau al predicilor parareligioase.

4 În zilele de 21–23 August 1944, eram sergent, comandant de tun, pe dealul Copoului. Din sala de fizică a școlii normale „Vasile Lupu” trăgeam spre o foarte abstract-topografică vale a Lupului. Aș dori să scriu o piesă în care, ca într-o acoladă de sinteză — să leg drama mea de tinăr de atunci, de aporiile de astăzi. De aceea, în clipa în care mă voi apuca să scriu piesa destinată celei de a 30-a aniversări a insurecției, știu că va trebui să fac un foarte dificil bilanț. Dar, oare, viața noastră nu e o contabilitate filozofică permanentă? Expresia „închis pentru inventar” nu se potrivește ideal decât cu actul creator de recludiune în care autorul se retrage să numere morții și viii, făcând o simbolică ordine atât la etajul său cât, mai ales, în uitatele sale piviște.

CORNELIU LEU

1 Un loc de frunte. Generația mea nu va uita că a participat la entuziaste momente de afirmare ale teatrului politic românesc, în care echipe de actori celebri, care au intrat în istoria teatrului românesc, impuneau cu credință și pasiune dramaturgia originală, cind autori de mare prestigiu cum au fost Camil Petrescu, Victor Eftimiu, se dăruiau cu pasiune tematicii revoluționare, iar, alături de ei, o altă generație de dramaturgi aducea pe scenă problematica începuturilor construcției socialiste.

2 Am vorbit despre începuturi. Așa cum au rămas ele întipărite în amintirea mea de spectator adolescent. Poate că aceasta le dă

o strălucire în plus față de situația mai recentă din dramaturgia noastră. Dar, cum nu fac parte dintre cei tentați să susțină ideea că românul nu are talent dramaturgic, nu voi folosi aura anilor de atunci pentru a sublinia locurile umbrite ale peisajului dramaturgic mai noi. Există o serie de virtuți, iar prima dintre ele, stenică, precum însuși sentimentul de libertate a creației, este cea a marii diversități de stiluri, de maniere, de tendințe în dramaturgia română contemporană. Aceasta oglindește și certifică generozitatea concepției noastre socialiste în legătură cu creația artistică.

3 La această întrebare aș fi mai îndemnat să răspund, dacă ar fi formulată puțin modificat: „în ce măsură ar ajunge ea să reflecteze cât mai bine... etc., etc...”.

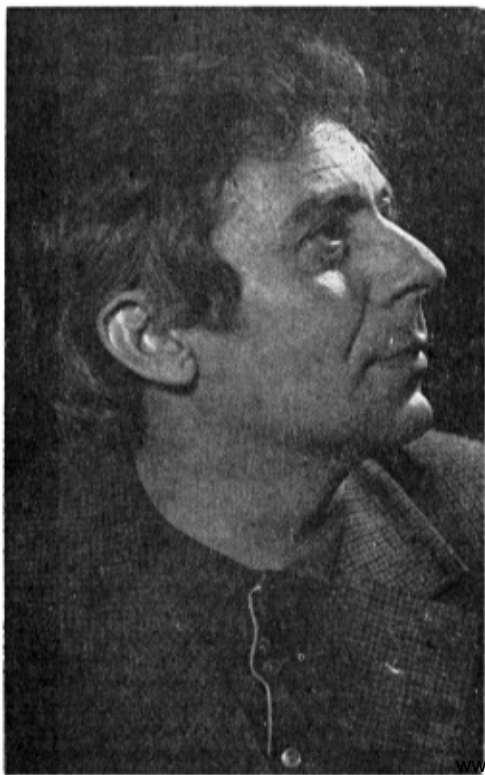
Pentru că aș răspunde astfel: „În măsura în care politica de amănunt a instituțiilor interesate în promovarea dramaturgiei ar eșua să corespundă politicii de ansamblu pe care o duce cu consecvență partidul și statul nostru, aceea de încurajare și impunere a

creației originale. Or, în practica obișnuită de repertoriu, piesa originală are încă un tratament formal, criteriile comerciale le handicapează pe cele educative... Spun asta, numai pentru că în întrebare ați pomenit de funcția educativă. Altfel n-aș fi spus-o, deoarece consider deajuns faptul că, din istoria contemporană a scenei noastre, am amintit un moment cînd toată suflarea teatrală românească, fără prejudecăți și „parti-priuri“ a pus umărul cu pasiune întru promovarea dramaturgiei originale pe tendințele ei cele mai politice. Sînt anii în care, în ciuda unor mani-

festări proleuculiste, s-a format și s-a impus actuala generație matură de actori, regizori, dramaturgi. Și e normal să fim mîndri că ei poartă acea pecete. Că păstrează fondul ei.

4 O piesă. O piesă în patru acte. Titlul este *In afara lumii*, tocmai pentru că sînt nevoia ca problematica să fie cît mai dinlăuntru, cît mai din miezul lumii noastre contemporane.

I. D. ȘERBAN

1 Mai mult decît romanul, dar mai puțin decît poezia, dramaturgia a fost prezentă — identificîndu-se cu aspirațiile poporului — încă din primii ani de după Eliberare.

2 Tendința este clară. Am spus-o mai sus : identificarea cu aspirațiile poporului. Deci — teatru politic. E suficient să amintesc valoroasele creații ale lui Horia Lovinescu, Aurel Baranga, Paul Everac.

3 Fără îndoială că unele probleme sînt reflectate, dezbătute. Dar (și asta mi-o spun, în primul rînd, mie) e loc de mai bine.

4 O piesă care să reflecteze conștiința nouă a omului de știință și o piesă pentru copii și tineret cu o tematică de cea mai strictă